

ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΩΝ ΟΤΑ ΜΕ ΤΟΝ ΓΕΝΙΚΟ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Μέτρηση δεικτών τυπικής και μη τυπικής
συμμόρφωσης των ιστοσελίδων των ΟΤΑ Α'
βαθμού με το νέο Πλαίσιο Προστασίας ΔΠΧ

Συγγραφική Ομάδα: Μπλίκας Θεόδωρος, Ηλεκτρολόγος Μηχανικός, MBA, πιστοποιημένος DPO (TÜV AUSTRIA)

Γερασίμου Μαρία, Παιδαγωγός

Ο Θεόδωρος Μπλίκας και η Μαρία Γερασίμου είναι οι συνιδρυτές της Your Data Matters AMKE.

Κατανομή ρόλων

Μπλίκας Θεόδωρος - Υπεύθυνος/Συντονιστής για: σχεδιασμό της έρευνας, επιλογή μεθόδου, επιλογή-στάθμιση ερευνητικών κριτηρίων, ποιοτικό έλεγχο

Μαρία Γερασίμου- Υπεύθυνη/Συντονίστρια για:: έρευνα στους ιστότοπους των Δήμων για τα επιλεχθέντα ερευνητικά κριτήρια, επανέλεγχο ευρημάτων, χρήση εφαρμογών για αξιολόγηση μηχανισμών cookies

*Η παρούσα έρευνα συνιστά πνευματική ιδιοκτησία της συγγραφικής ομάδας. Επιτρέπεται η αναπαραγωγή της αποκλειστικά για επιστημονικούς ή μη κερδοσκοπικούς σκοπούς, με την προϋπόθεση της αναφοράς των ονομάτων της συγγραφικής ομάδας.

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	5
1.1 Σκοπός της έρευνας.....	5
1.2 Αναμενόμενα αποτελέσματα.....	5
1.3 Σύνοψη περιγραφή έρευνας.....	5
1.4 Χρονικό διάστημα διεξαγωγής.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Μεθοδολογία έρευνας.....	7
2.1 Περιγραφή της μεθοδολογίας συλλογής των δεδομένων.....	7
2.2 Περιορισμοί έρευνας.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας για το σύνολο των δήμων όλων των περιφερειών	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Συμπεράσματα και προτάσεις.....	16
6.1 Ερμηνεία των αποτελεσμάτων της έρευνας και παρουσίαση των κυριότερων συμπερασμάτων	16
6.2 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.....	18
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	19

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Η Your Data Matters, ως αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία η οποία έχει ως καταστατικό σκοπό την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του πληθυσμού αναφορικά με ζητήματα προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αλλά και την πραγματοποίηση σχετικών ερευνών, αντιλαμβανόμενη το ιδιαίτερα εκτεταμένο πεδίο επεξεργασιών δεδομένων που συμβαίνει στο επίπεδο των Δήμων και αφορά εκατομμύρια πολιτών, πραγματοποίησε το 2019 την διεξαγωγή μιας μεγάλης έρευνας σε όλους τους ιστοτόπους των Δήμων της Ελλάδας, αναφορικά με συγκεκριμένα κριτήρια. Κάποια από αυτά συνιστούν ευθέως υποχρεώσεις που απορρέουν ρητά από το νομοθετικό πλαίσιο προστασίας δεδομένων, ενώ άλλα από αυτά ανάγονται σε γενικότερα ζητήματα ευαισθητοποίησης των Δήμων σε συναφή πεδία.

Τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάστηκαν σε επίπεδο Περιφερειών και όχι κάθε Δήμου ξεχωριστά, για λόγους προστασίας των ίδιων των Δήμων, ενώ παραμένουν ελεύθερα διαθέσιμα για όποιον Δήμο ζητήσει να τα λάβει.

Με την έρευνα αυτή, παρείχαμε τη δυνατότητα σε κάθε ενδιαφερόμενο να σχηματίσει μια εποπτική αντίληψη για τις ενδείξεις συμμόρφωσης ή μη για τους Δήμους στην Ελλάδα με τη νομοθεσία προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αλλά και για συναφή ζητήματα. Ο σκοπός της, δεν ήταν να καταστεί ελεγκτικό εργαλείο, στο επίπεδο της νομικής τυπικότητας και αυστηρότητας που χαρακτηρίζει έναν έλεγχο (πχ από την ΑΠΔΠΧ). Σκοπός ήταν και παραμένει, να κινητοποιήσει και να ευαισθητοποιήσει τους Δήμους ανά την Ελλάδα σε σχέση με το ζήτημα της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που επεξεργάζονται, μέσω των συγκεκριμένων ευρημάτων που εντοπίσαμε. Ειδικότερα, να κινητοποιήσει τις δημοτικές αρχές, τους ορισθέντες DPO των Δήμων, επιστήμονες του κλάδου και βεβαίως τους πολίτες, στην ανάδειξη της σημασίας που έχει η ορθή διαχείριση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Αντιλαμβανόμενοι τη σημασία της ορθής λειτουργίας των Δήμων σε επίπεδο προστασίας προσωπικών δεδομένων, το διάστημα Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2022 η Your Data Matters προχώρησε σε επικαιροποίηση της έρευνας, της οποίας τα αποτελέσματα παρουσιάζονται σε αυτό το κείμενο. Στόχος της είναι να διαπιστώσει τις συνθήκες που επικρατούν στους Δήμους 3 χρόνο μετά τη διενέργεια της αρχικής έρευνας και 3 χρόνια μετά την εφαρμογή του GDPR.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΡΕΥΝΑΣ

1.1 Σκοπός της έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διαπιστωθεί αν και κατά πόσο οι ΟΤΑ της Ελληνικής Επικράτειας εμφανίζουν ή όχι ενδείξεις συμμόρφωσης ή ευαισθητοποίησης με την εν γένει νομοθεσία προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (συμπεριλαμβανομένης της προστασίας στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών) σύμφωνα με προκαθορισμένα κριτήρια που ελέγχθηκαν μέσω των ιστότοπων κάθε Δήμου ξεχωριστά.

1.2 Αναμενόμενα αποτελέσματα

Με τη διεξαγωγή της έρευνας αναμένουμε ποσοτικές απαντήσεις στα κάτωθι ερωτήματα:

- 1) Διαθέτει ο ιστότοπος Πολιτική Απορρήτου;
- 2) Αν υπάρχει Πολιτική Απορρήτου, γίνεται αναφορά στον Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων (DPO) μέσα σε αυτή;
- 3) Περιλαμβάνονται τα δικαιώματα του υποκειμένου μέσα στην Πολιτική Απορρήτου;
- 4) Αναφέρονται οι σκοποί επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων μέσα στην Πολιτική Απορρήτου;
- 5) Διαθέτει ο ιστότοπος λειτουργικό πιστοποιητικό ssl, το οποίο να πιστοποιεί την ασφάλεια σε όλους τους χώρους του ιστότοπου του Δήμου;
- 6) Εμφανίζεται ενημέρωση για τη λειτουργία των cookies;
- 7) Αν εμφανίζεται ενημέρωση για τη λειτουργία των cookies, υπάρχει δυνατότητα επιλεκτικής απενεργοποίησης τους;
- 8) Υπάρχει πρόσβαση σε άλλες εφαρμογές μέσω του ιστότοπου;
- 9) Υπάρχει σύνδεση με Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (social media);
- 10) Διαθέτει ο ιστότοπος φόρμα επικοινωνίας με τον Δήμο;
- 11) Αν υπάρχει φόρμα επικοινωνίας με τον Δήμο, περιλαμβάνεται ενημέρωση απορρήτου σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων σε αυτή;
- 12) Παρουσιάζεται στον ιστότοπο φωτογραφικό υλικό με πολίτες;
- 13) Αν υπάρχει φωτογραφικό υλικό, είναι καλυμμένα τα πρόσωπα των πολιτών;

1.3 Σύντομη περιγραφή έρευνας

Ο σχεδιασμός της έρευνας ξεκίνησε με τον προσδιορισμό του σκοπού όπως αυτός αποτυπώνεται παραπάνω, την επιλογή του υπό μελέτη πληθυσμού και στη συνέχεια τον σχεδιασμό του ερωτηματολογίου που αποτέλεσε το εργαλείο συλλογής δεδομένων της έρευνας.

Στην εν λόγω έρευνα ο υπό μελέτη πληθυσμός είναι τυχαίο δείγμα δήμων από κάθε περιφέρεια της Ελληνικής Επικράτειας.

Η μεθοδολογία της έρευνας καθώς και τα εργαλεία συλλογής δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν θα αναλυθούν σε επόμενο κεφάλαιο.

1.4 Χρονικό διάστημα διεξαγωγής

Η αρχική έρευνα, που περιλάμβανε το σύνολο των Δήμων της Επικράτειας, ξεκίνησε την 1/8/2019 και ολοκληρώθηκε στις 30/11/2019. Το χρονικό διάστημα περιλαμβάνει το σχεδιασμό, την εκτέλεση, την επεξεργασία, τον ποιοτικό έλεγχο και την παρουσίαση των αποτελεσμάτων. Το διάστημα Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2022 πραγματοποιήθηκε επικαιροποίηση της έρευνας μέσω τυχαίου δείγματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Μεθοδολογία έρευνας

2.1 Περιγραφή της μεθοδολογίας συλλογής των δεδομένων

Η έρευνα αποτελεί μια ποσοτική έρευνα που διεξήχθη χρησιμοποιώντας ως μέσο το διαδίκτυο (Internet-mediated research) και έχοντας ως εργαλείο συλλογής δεδομένων δομημένο ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις κλειστού τύπου. Η συλλογή των πληροφοριών πραγματοποιήθηκε μέσα από τους ιστότοπους των δήμων.

2.2 Περιορισμοί έρευνας

Α. Από τις 29/8/2019, είναι σε ισχύ ο εθνικός νόμος 4624/2019 με τίτλο «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 και άλλες διατάξεις».

Με το νόμο αυτό ελήφθησαν μέτρα εφαρμογής του ΓΚΠΔ στην εθνική έννομη τάξη (ο οποίος βέβαια ήταν σε πλήρη ισχύ από 25/5/2018), ενώ ενσωματώθηκε η αστυνομική οδηγία 2016/680/ΕΕ, η οποία ήταν κοινοτική υποχρέωση της χώρας.

Τα επιλεχθέντα κριτήρια της έρευνας δεν είχαν κάποια ιδιαίτερη αλληλεπίδραση με τις διατάξεις του ν.4624/2019 (πλην μιας προαναφερθείσας περίπτωσης), ο οποίος άλλωστε τη δεδομένη στιγμή εξετάζεται από την ΑΠΔΠΧ ως προς τη συμβατότητά του με τον ΓΚΠΔ, ενώ η όποια προσπάθεια ερμηνείας των διατάξεών του θα απέβαινε στο σημείο αυτό παρακινδυνευμένη. Συνεπώς, κρίθηκε σκόπιμο η έρευνα να βασιστεί στο πλαίσιο του ΓΚΠΔ (αλλά και του e-privacy) για τον οποίο υπάρχουν σαφώς περισσότερα ερμηνευτικά εργαλεία.

Β. Σε σχέση με τα κριτήρια του αν υφίσταται Πολιτική Προστασίας, αν υφίσταται αναφορά σε σκοπούς επεξεργασίας στην Πολιτική Προστασίας και αν υφίσταται αναφορά σε δικαιώματα των υποκειμένων στην Πολιτική Προστασίας, διευκρινίζουμε τα εξής: η έρευνα περιορίστηκε στο αν υπάρχει η παραμικρή αναφορά σε οποιοδήποτε από αυτά τα στοιχεία και όχι στην ποιοτική αξιολόγησή τους.

Δηλαδή, η ύπαρξη ενός υποτυπώδους κειμένου πολιτικής προστασίας στον ιστότοπο ενός Δήμου (ακόμα και αν δεν ήταν πλήρης), έλαβε τιμή «ΝΑΙ». Η αναφορά κάποιων σκοπών επεξεργασίας, ακόμα και αν πιθανολογούνταν ως μη πλήρης ή κατά περίπτωση «εσφαλμένη», λάμβανε τιμή «ΝΑΙ».

Η συγκεκριμένη ερευνητική επιλογή, προέκυψε ως αναγκαιότητα από τη φύση της έρευνας, καθώς ήταν αδύνατο μέσω ενός ιστότοπου να ελεγχθούν ποιοτικά τα συγκεκριμένα κριτήρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας για το σύνολο των δήμων όλων των περιφερειών

Σύνολο Δήμων: 52 (4 από κάθε περιφέρεια)

Σύνολο ιστότοπων που ελέγχθησαν: 52

1) Πολιτική προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

- **Διαθέτουν οι ιστότοποι Πολιτική Απορρήτου;**

- **Αν υπάρχει Πολιτική Απορρήτου, γίνεται αναφορά στον Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων (DPO) μέσα σε αυτή;**

- Περιλαμβάνονται τα δικαιώματα του υποκειμένου μέσα στην Πολιτική Απορρήτου;

- Αναφέρονται οι σκοποί επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων μέσα στην Πολιτική Απορρήτου?

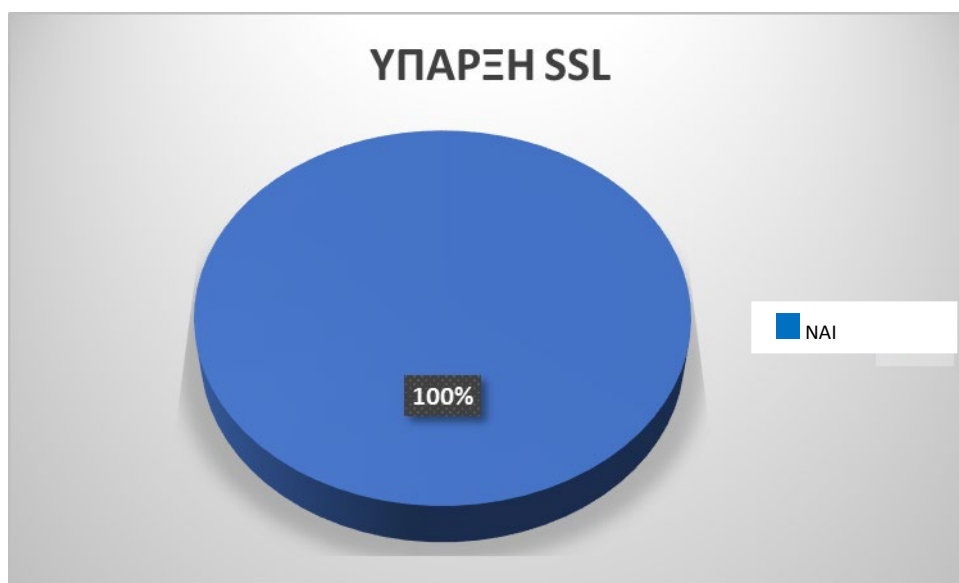
Όσον αφορά την Πολιτική προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα τα αποτελέσματα του ελέγχου των ιστοτόπων των Δήμων της Ελληνικής Επικράτειας, όπως αποτυπώνονται και στα παραπάνω γραφήματα, είναι τα ακόλουθα:

Εκ των 52 ιστοτόπων Δήμων που ελέγχθησαν, το 52% διαθέτει Πολιτική Απορρήτου, σε αντίθεση με το 48% που δε διαθέτει. Στους ιστοτόπους που περιλαμβάνουν Πολιτική Απορρήτου, στο 59% υπάρχει αναφορά στον Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων (DPO), ενώ στο 41% δεν γίνεται κάποια αναφορά. Σχετικά με τα

δικαιώματα του υποκειμένου που θα πρέπει να περιλαμβάνονται στην Πολιτική Απορρήτου, το 82% τα αναφέρει, το 7% τα αναφέρει μερικώς, ενώ το υπόλοιπο 11% δεν τα αναφέρει. Όσον αφορά τους σκοπούς επεξεργασίας, αυτοί αναγράφονται στο 96% των ιστοτόπων που διαθέτουν Πολιτική Απορρήτου, ενώ δεν αναφέρονται στο 4%.

2) Ύπαρξη Πιστοποιητικού SSL

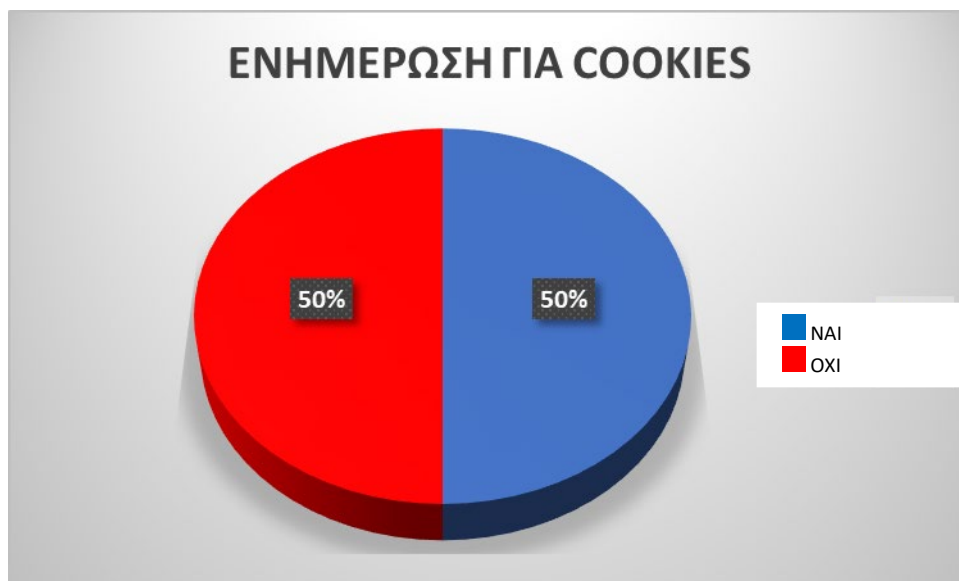
- Διαθέτουν οι ιστοτόποι λειτουργικό πιστοποιητικό ssl, το οποίο να πιστοποιεί την ασφάλεια σε όλους τους χώρους του ιστοτόπου κάθε Δήμου;

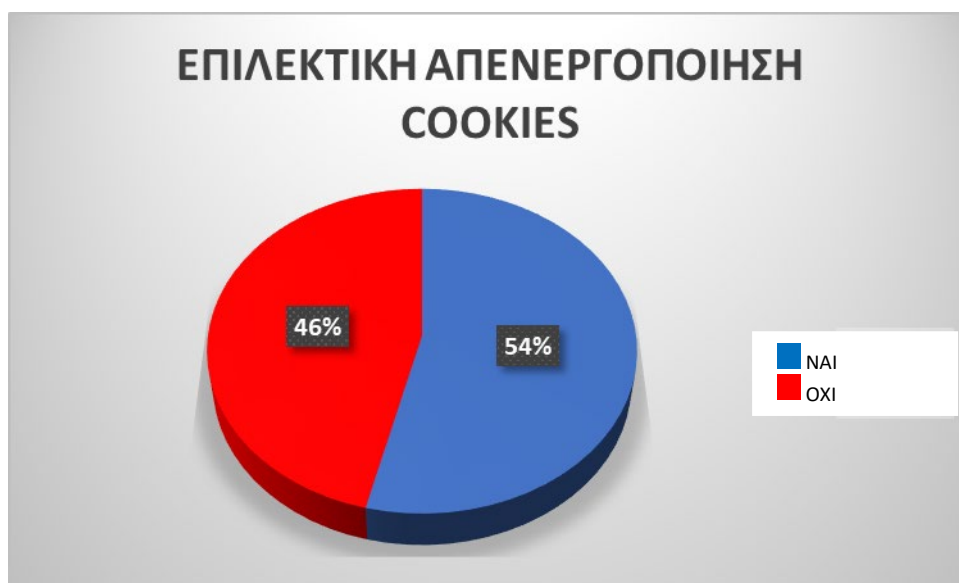
Από τους ιστοτόπους Δήμων που ελέγχθηκαν το 100% διαθέτει λειτουργικό πιστοποιητικό ssl, το οποίο να πιστοποιεί την ασφάλεια σε όλους τους χώρους του.

3) Cookies

- Εμφανίζεται ενημέρωση για τη λειτουργία των cookies;

- Αν εμφανίζεται ενημέρωση για τη λειτουργία των cookies, υπάρχει δυνατότητα επιλεκτικής απενεργοποίησης τους;

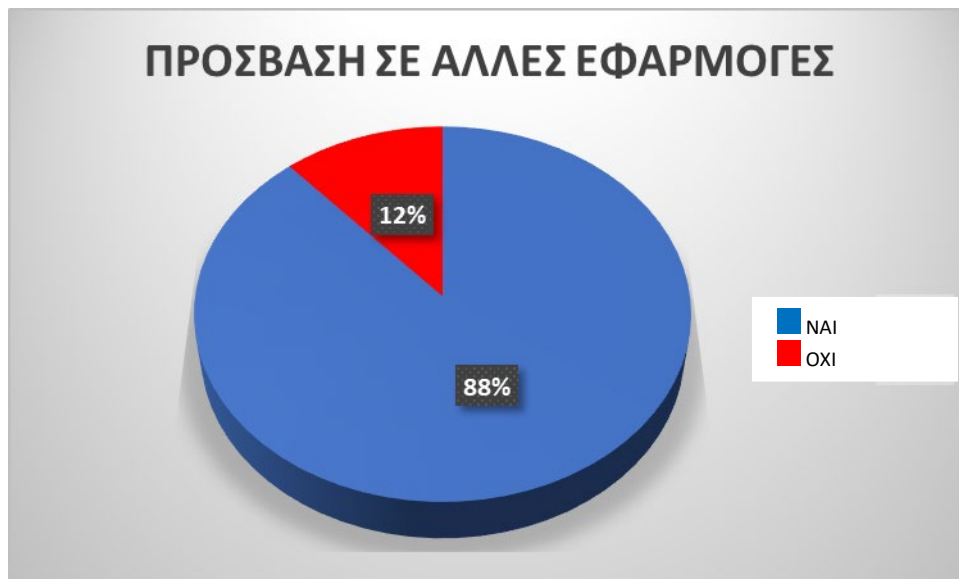

Όσον αφορά τη λειτουργία των cookies διαπιστώθηκαν τα εξής:

Στο 50% των ιστότοπων εμφανίζεται ενημέρωση για τη λειτουργία των cookies με τη μορφή banner, ενώ στο 54% παρέχεται και η επιλογή απενεργοποίησής τους.

4) Τρίτες εφαρμογές – υπερσύνδεσμοι

- Υπάρχει πρόσβαση σε άλλες εφαρμογές μέσω του ιστότοπου;

- Υπάρχει σύνδεση με Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (social media);

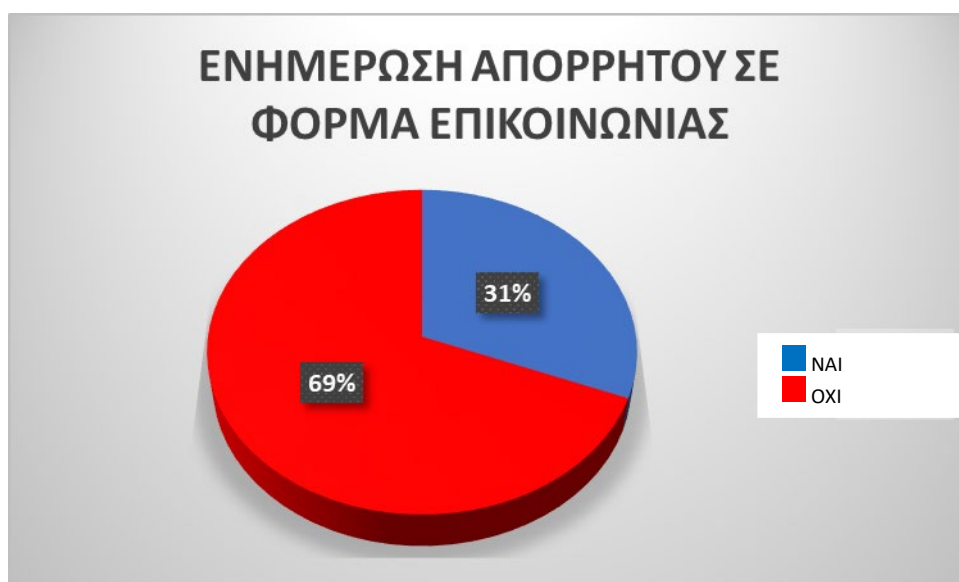
Το 88% των ιστότοπων παρέχει πρόσβαση σε άλλες εφαρμογές και στο 100% αυτών υπάρχει σύνδεση με Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης του Δήμου.

5) Φόρμα επικοινωνίας

- Διαθέτει ο ιστοτόπος φόρμα επικοινωνίας με τον Δήμο;

- Αν υπάρχει φόρμα επικοινωνίας με τον Δήμο, περιλαμβάνεται ενημέρωση απορρήτου σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων σε αυτή;

Το 56% των ιστοτόπων διαθέτουν φόρμα επικοινωνίας των Πολιτών με το Δήμο, ενώ το 44% δεν παρέχει αυτή τη δυνατότητα ως μέσο επικοινωνίας. Στις φόρμες επικοινωνίας που καταγράφηκαν, στο 31% περιλαμβάνεται ενημέρωση απορρήτου σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων και στο υπόλοιπο 69% δεν υπάρχει σχετική ενημέρωση.

6) Φωτογραφικό υλικό

- Παρουσιάζεται στον ιστότοπο φωτογραφικό υλικό με πολίτες;

- Αν υπάρχει φωτογραφικό υλικό, είναι καλυμμένα τα πρόσωπα των πολιτών;

Το 81% των ιστοτόπων περιλαμβάνουν φωτογραφικό υλικό που περιέχει πολίτες, ενώ στο 98% τα πρόσωπα των πολιτών δεν είναι καλυμμένα και στο 2% είναι καλυμμένα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Συμπεράσματα και προτάσεις

6.1 Ερμηνεία των αποτελεσμάτων της έρευνας και παρουσίαση των κυριοτέρων συμπερασμάτων

Α. Για να μπορέσουμε να εξάγουμε συμπεράσματα σε σχέση με τα ποσοτικά αποτελέσματα που καταγράφηκαν, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας τις παρακάτω παραδοχές:

α) οι διαθέσιμοι πόροι (οργανωτικοί, οικονομικοί) των δήμων σχετικά με την προστασία προσωπικών δεδομένων είναι από ελάχιστοι ως μηδενικοί,

β) η κουλτούρα προστασίας δεδομένων, παρότι σε επιμέρους επεξεργασίες είναι υπαρκτή, εντούτοις δεν προκύπτει ως αποτέλεσμα συστηματικής διοικητικής μέριμνας, αλλά μάλλον ως προσωπική υπευθυνότητα των υπαλλήλων,

γ) διαχρονικά δεν υπήρξε κεντρικός σχεδιασμός της Κεντρικής Διοίκησης αναφορικά με την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, με την παροχή συγκεκριμένων πολιτικών, μέτρων, διαδικασιών και κατευθύνσεων προς τους Δήμους,

δ) η καθυστέρηση της λήψης μέτρων εφαρμογής του ΓΚΠΔ ώστε να «ενταχθεί» στην εθνική έννομη τάξη, λειτούργησε μάλλον καθησυχαστικά,

ε) ο ΓΚΠΔ και συνολικά η νομοθεσία προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, συνιστούν ένα εξειδικευμένο και σύνθετο πλέγμα, κανόνων, αρχών, τεχνικών μέτρων και οργανωτικών προβλέψεων, το οποίο δεν είναι εύκολο να εντοπισθεί, να ερμηνευτεί και να εφαρμοστεί από μη εξειδικευμένους υπαλλήλους,

στ) η ΑΠΔΠΧ δεν είχε τους οργανωτικούς και οικονομικούς πόρους, προκειμένου να ασκήσει τις αρμοδιότητες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης που έχουν ανάγκη οι Δήμοι (αλλά και γενικά οι υπεύθυνοι επεξεργασίας)

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω, τα τελικά αποτελέσματα είναι σε μεγάλο βαθμό αναμενόμενα.

Β. Σε γενικό επίπεδο, διαπιστώνεται ότι:

- Σχεδόν στις μισές ιστοσελίδες (48%) δεν υπάρχει πολιτική προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, επομένως δεν υπάρχει αναφορά σε σκοπούς επεξεργασίας, δικαιώματα υποκειμένων, ΥΠΔ. Στην αρχική έρευνα του 2019 το ποσοστό αυτό κυμαινόταν στο 62%.

- Όλες οι ιστοσελίδες διαθέτουν πιστοποιητικό ssl, σε αντίθεση με το 2019 που μόνο οι μισές διέθεταν.

- Μόλις οι μισές ιστοσελίδες διαθέτουν ενημέρωση για τα cookies και από όσες διαθέτουν λίγο περισσότερες από τις μισές (54%) δίνουν το δικαίωμα διαχείρισης, αν και παρατηρείται σημαντική αύξηση από τα αντίστοιχα ποσοστά του 2019 (23% και 27% αντίστοιχα).

- Η συντριπτική πλειοψηφία των ιστοσελίδων διαθέτει σύνδεση με τρίτες εφαρμογές (88%), ενώ όλες διαθέτουν σύνδεση με μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ενώ η πλειοψηφία έχει αναρτημένες και φωτογραφίες πολιτών (81%), χωρίς όμως να υφίστανται ενδείξεις για την αντίστοιχη λήψη μέτρων ενημέρωσης και προστασίας.

Σύμφωνα με τα παραπάνω κεντρικά συμπεράσματα, φαίνεται ότι οι ιστοσελίδες των Δήμων και, κατ' επέκταση οι Δήμοι, εξακολουθούν να εμφανίζουν σχετικά χαμηλό επίπεδο ενδείξεων συμμόρφωσης ή ευαισθητοποίησης με το πλαίσιο που τάσσει η νομοθεσία προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τόσο σε επίπεδο κανονιστικών υποχρεώσεων, οργανωτικών ή τεχνικών μέτρων, αλλά και σε επίπεδο γενικότερης αντίληψης για την προστασία τους, αν και η συνολική εικόνα παρουσιάζεται βελτιωμένη σε σχέση με το 2019.

Ενώ, βάσει ιδίως του ΓΚΠΔ παρουσιάζεται η ανάγκη «εγκατάστασης» θεσμών και πρακτικών αυτοσυμμόρφωσης, μια γενικότερη αλλαγή φιλοσοφίας με κέντρο την αποδεδειγμένη βούληση για λογοδοσία και έλεγχο που οδηγεί στην αυτοβελτίωση, αυτό λείπει σε μεγάλο βαθμό από τους Δήμους και τη μέριμνα που λαμβάνουν για την προστασία των δεδομένων των πολιτών.

Το ζήτημα της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αντιμετωπίζεται μάλλον ως άλλη μια υποχρέωση που επιβάλλεται (ή ως ένα πρόβλημα) και όχι ως άλλη μια δυνατότητα να αναδειχθούν διαδικασίες που πρέπει να αλλάξουν για να εξορθολογιστούν συνολικά οι επεξεργασίες δεδομένων.

Γ. Το γεγονός ότι στο 41% των ιστότοπων των Δήμων στους οποίους υφίσταται πολιτική απορρήτου, δεν υπάρχει αναφορά στον DPO, συνιστά μια ένδειξη που αξίζει περαιτέρω ανάλυσης (Στην προηγούμενη έρευνα το ποσοστό ήταν 76%). Η μη αναφορά DPO δε σημαίνει με βεβαιότητα ότι δεν έχει οριστεί. Σε συνδυασμό όμως με τα λοιπά ευρήματα, αναδεικνύονται τα εξής ενδεχόμενα:

- δεν έχει οριστεί DPO ή

- ο DPO δεν είχε στη διάθεσή του τους απαραίτητους πόρους εκ μέρους του υπευθύνου επεξεργασίας, δηλαδή του Δήμου (όπως επιτάσσει ο ΓΚΠΔ στο αρ.38 παρ.2) ή

- ο DPO δεν έχει το απαιτούμενο επίπεδο εμπειρογνομίας

Δ. Η ύπαρξη διασύνδεσης του συνόλου των ιστότοπων που ελέγχθησαν με ΜΚΔ αξίζει από μόνο του μιας ξεχωριστής μελέτης. Με τη χρήση ΜΚΔ λαμβάνουν χώρα ιδιαίτερα εκτεταμένες και πιθανότατα διασυνωριακές επεξεργασίες, η έκταση και οι συνέπειες των οποίων είναι άγνωστες. Η απόφαση για χρήση ΜΚΔ από πλευράς ενός Δήμου, απαιτεί τον προγενέστερο έλεγχο αυτών (για να ελεγχθούν οι επεξεργασίες που λαμβάνουν χώρα), τον καθορισμό της έκτασης και των σκοπών της σχετικής επεξεργασίας και πλήθος άλλων ζητημάτων. Το γεγονός ότι ο διαχειριστής μιας σελίδας ΜΚΔ θεωρείται πια από κοινού υπεύθυνος επεξεργασίας με τις εταιρείες στις οποίες αυτά ανήκουν, συνιστά από μόνο του ένα ζήτημα που απαιτεί μεγάλη προσοχή και εκτίμηση των συνεπειών μιας τέτοιας απόφασης.

Ε. Επιπλέον, η ύπαρξη φωτογραφιών πολιτών στους ιστότοπους των Δήμων σε ποσοστό 81%, είναι βεβαίως κάτι απολύτως αναμενόμενο, πλην όμως και σε συνδυασμό με τα λοιπά ευρήματα και τη γενική εικόνα, προκαλεί αμφιβολίες κατά πόσον η ανάρτηση των φωτογραφιών

αυτές (ιδίως ο αριθμός, ο βαθμός ταυτοποίησης των εμφανιζόμενων προσώπων, η εξασφάλιση των δικαιωμάτων των υποκειμένων, ο χρόνος διατήρησης κλπ) έγινε εντός νόμιμων ή έστω εύλογων ορίων από την πλευρά των Δήμων. Αξίζει να επισημανθεί ότι οι φωτογραφίες αυτές είναι άμεσα προσπελάσιμες από οποιονδήποτε επισκέπτεται έναν ιστότοπο Δήμου, ενώ κατά περίπτωση μπορεί να αποκαλύπτουν πολιτικές πεποιθήσεις των εμφανιζόμενων σε αυτές προσώπων. Σε καμία περίπτωση βέβαια, δε θα πρέπει να υιοθετηθεί μια πολιτική καθολικής απαγόρευσης ανάρτησης φωτογραφιών πολιτών πχ από δημόσιες δράσεις ενός Δήμου, αλλά από την άλλη από μόνη της αυτή η επεξεργασία απαιτεί τη διάθεση συγκεκριμένων πόρων ώστε να είναι κατά το δυνατό εντός του πλαισίου προστασίας δεδομένων.

Στ. Ανώτατος στόχος της έρευνας ήταν να αναδείξει τις ενδείξεις μη συμμόρφωσης, να εντοπίσει σημεία που απαιτούν μεγαλύτερη προσοχή και να αποφευχθεί η δημιουργία μιας καθισχυαστικής εικόνας, που ενδεχομένως απορρέει από τη διαφορετική μεταχείριση που επιφυλάσσει ο ν.4624/2019 για τους εν γένει δημοσίους φορείς ως υπευθύνους επεξεργασίας, στο επίπεδο της επιβολής των προστίμων.

6.2 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Η επικαιροποίηση της έρευνας που διεξήχθη αρχικά το 2019 αποτελεί και αυτή με τη σειρά της τεκμήριο για τη συμμόρφωση των ιστοσελίδων των Δήμων με την εν γένει νομοθεσία προστασίας δεδομένων σε σχέση με τα επιλεχθέντα κριτήρια. Στο παράρτημα που ακολουθεί παρουσιάζεται μια συγκριτική αποτύπωση των αποτελεσμάτων της αρχικής έρευνας (2019) και της επικαιροποιημένης (2022).

Αξίζει όπως είχαμε αναφέρει και στην αρχική έρευνα να εξεταστούν οι ιστοσελίδες των ΝΠΔΔ και ΝΠΙΔ των Δήμων, ώστε να ολοκληρωθεί η εικόνα των ΟΤΑ Α' βαθμού όσον αφορά στις ιστοσελίδες τους. Στο επίπεδο αυτό, μπορεί να εξεταστούν με μεγαλύτερη ακρίβεια περαιτέρω ποιοτικά χαρακτηριστικά, όπως τα λοιπά ζητήματα για τα οποία πρέπει να παράσχει ενημέρωση ο Δήμος στα υποκείμενα των δεδομένων.

Η ίδια διαδικασία μπορεί να γίνει για τις Δημοτικές επιχειρήσεις αλλά και γενικότερα στις επιχειρήσεις στις οποίες οι ΟΤΑ συμμετέχουν στο μετοχικό κεφάλαιο.

Η ολοκλήρωση της εικόνας μπορεί να έρθει με την αποτύπωση και αξιολόγηση του βαθμού συμμόρφωσης με τις διαδικασίες που δεν είναι δυνατό να εξακριβωθούν από την έρευνα μιας ιστοσελίδας. Εκεί βεβαίως απαιτείται η συνεργασία των Δήμων σε Διοικητικό και Επιχειρησιακό επίπεδο και μια αφοσιωμένη και πιο χρονοβόρα διαδικασία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΤΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΚΗ			
	ΥΠΑΡΞΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΡΟ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΦΕΡΕΙ ΤΟΥΣ ΣΚΟΠΟΥΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
2019	38%	24%	38% & 1% ΜΕΡΙΚΩΣ	63%
2022	52%	59%	82% & 7% ΜΕΡΙΚΩΣ	96%

ΕΤΟΣ	COOKIES		
	ΥΠΑΡΞΗ SSL	ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ COOKIES	ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΗ ΑΠΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ COOKIES
2019	50%	23%	27%
2022	100%	50%	54%

ΕΤΟΣ	ΤΡΙΤΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ	
	ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΑΛΛΕΣ	ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΜΚΔ
2109	97%	66%
2022	88%	100%

ΕΤΟΣ	ΦΟΡΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	
	ΥΠΑΡΧΕΙ ΦΟΡΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	Η ΦΟΡΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ
2019	65%	12% & 1% ΜΕΡΙΚΩΣ
2022	56%	31%

ΕΤΟΣ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ	
	ΥΠΑΡΧΕΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΜΕ ΠΟΛΙΤΕΣ	ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΥΜΜΕΝΑ
2019	97%	2% & 2% ΜΕΡΙΚΩΣ
2022	81%	2%